

Historiebrev

No.1/2024 Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag

Februar2024

Redaksjonens kommentar

Dette er kanskje et litt uvanlig innlegg i Historiebrevet. På samme tid som jeg la inn teksten til Tanta til Beate i Tor Kubberuds artikkel på side 5, kom meldingen om at Lillebjørn hadde gått ut av tiden. Han var født midt i Oslo—Uelandsgate 8—i den gaten som er regnet for grensen mellom øst og vest i Oslo. Han betydde mye for Oslos selvkjensle og identitet gjennom sine viser. Vårt område i EGT har han også fått med i sine sanger. Både Tanta til Beate og God natt Oslo nevner steder vi i historielaget kjenner godt. Redaktøren tilbrakte en hel sommer i 1981 med Lillebjørn som medlem av Kampen Janitsjarorkester. Orkesteret var husorkester i sommerprogrammene på NRK -Gatelangs, Skinnelangs, Bryggelangs og Elvelangs med Lillebjørn som en glimrende programleder. Det aller siste klippet i programmet Elvelangs var at vi Kampegutta marsjerer nedover Grønland med Lillebjørn som vokalist i Beatles-låta «Penny Lane». Han synger «Vaterland hva har dem gjort med deg!» Aktuelt også i dag! Se side 5 for full tekst.

Hva skjer i historielaget framover?

27/02 Års- og medlemsmøte. «El Jucan», asfaltens sønn. *Sjekk kalenderen på hjemmesiden!*

19/03 Medlemsmøte - Kvinner i EGT-området, kjente og glemte

Som det blir skrevet senere i dette Historiebrevet så har Grønlandsleiret som trafikkåre en lang historie. Bildet til høyre gir både et nostalgisk inntrykk av gaten, kombinert med nåtidens utseende,

Foto: Grønlandsleiret 1903: Anders Beer Wilse/Oslo Museum; foto 2020: Morten Mitchell Larød.

Intervju med redaktøren—Terje Knudsen

Intervjuer: Karin Arnesen

Hvordan er det å bli intervjuet, Terje – når det er du som vanligvis er intervjuer?

Det er bare hyggelig! Dette Historiebrevet nr. 1/2024 er mitt tiende som redaktør. Jeg gleder meg til å sette i gang med hvert nytt nummer.

Hvor kommer du fra Terje? Jeg er ekte Tøyen-gutt fra Sexes gate. 4. generasjon på Tøyen. Faren min ble født på sofaen i stua der jeg vokste opp (se bildet), og min oldefar på morsiden var gartner i Botanisk hage og hadde «tjenestebolig» i en av de to østre portstuer på Caltex-løkka.

Denne løkka var viktig i min oppvekst. Der spilte vi fotball og kastet spyd(!?). På Ola Narr lærte vi å gå på ski og ake når det nærmet seg vår. På «Sirkustomta» bortenfor det gamle Munch-museet spilte vi fotball og ishockey. En god og sunn oppvekst i de store grønne områder som Tøyen jo også består av.

Hvordan utdanning har du? Etter folkeskole på Tøyen skole gikk jeg videre fem år på Vahl. Den første videregående skolen på østkanten. Jeg trivdes og ved hjelp av 90% hardt arbeid og 10% inspirasjon startet jeg opp på elektro-linja på NTH høsten 1968. Et for meg krevende studie med noen virkelig «skarpinger» i klassen (180 menn/gutter og 1 jente). Musikken

kom som en redningsbøye for trivselen. Jeg spilte opprinnelig i Tøyen skoles guttemusikkorps og begynte som 14-åring i Kampen Janitsjarorkester i 1964. (Se bildet). Jeg hadde både spilt klarinett og tenorsax i Kampen og fikk mulighet til å spille i Bodega Band i studentersamfunnet i Trondheim, delvis legendarisk storband og revyorkester annet hvert år.

Alternativt konfirmasjonsbilde i Kampeuniform 1964 hjemme ved kaminen hjemme i stua i Sexes gate. Foto: Odd Due.

Senere har det blitt mye musikk som Kampegutt, i forskjellige storband og i de siste årene også i Follo Seniororkester ute i Kolbotn. Seniorer som spiller på høyt musikalsk nivå og øver på mandag formiddager! Musikkinteressen fikk meg til å velge akustikk

som hovedfag på NTH. Jeg pleier å si at jeg levde av ørene mine de første 10 årene. Startet arbeidslivet med å bygge studioer i NRK. Senere gikk

jeg over i IT- og telebransjen. Ofte som markedsdirektør. Har også hatt et sabbats-år hvor jeg var daglig leder i et vin-importselskap. Et givende år! Disse jobbene har brakt meg rundt i verden og jeg er takknemlig for opplevelsene og erfaringene dette har brakt meg.

Historie har jeg alltid vært interessert og i de siste årene lokalhistorie. Tenkte en tid på å prøve å stifte Tøyen historielag, men er nå glad for at jeg er en del av Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag. Det er et enormt interessant del av Oslo, og historielaget må være et av de mest aktive historielagene i byen!

Vårt historielag Enerhaugen, Grønland og Tøyen ønsker flere medlemmer!

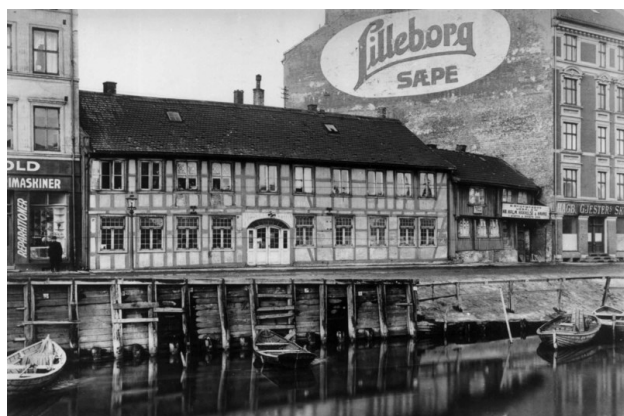
I øyeblikket er vi 210 medlemmer og voksende. Til flere medlemmer vi får—jo mer informasjon og kunnskap spres til våre omgivelser!

Vaterland—Bydelen med det varierende ryktet

Av: Tor Kubberud og Terje Knudsen

Bydelen Vaterland har intet med «fedreland» å gjøre, men navnet kommer av nederlandsk og platt-tysk Waterland, som kan bety vasstrukket lende eller landet utenfor vollgravene, og kom i bruk under tre-lasthandelen med nederlenderne på 1600-tallet. Opprinnelig var Vaterland en forstad til Christiania, der tømmer ble skipet ut. Fram til 1700-tallet var mesteparten av området fjord (vannlinja lå høyere opp enn den gjør i dag). Området var ikke omfattet av murtvengen, siden det lå utenfor bygrensa, og arbeidsfolk kunne derfor bygge husene sine av tre her, noe som var langt billigere og mer tilgjengelig for dem enn mur.

Rødfyllgata 12. Foto: Ragnvald Væring 1938. Oslo Museum.

Sjøkanten gikk adskillelig høyere opp i landet enn nå, og lange leirbanker strakte seg ut i Bjørvika.

Før så skilte folk i området mellom tre bydeler/områder – nemlig Fjerdingen, Saugbanken og Vaterland. Vaterland kan sies å avgrensnes i nord der Prinds Christian Augusts Minde ligger. Sørøver strakte bydelen seg dit hvor Amerikalinjens tidlige bygg ligger på Jernbanetorget. Etter dette blir både Brugata, deler av Storgata, og strøket langs Akerselva opp til Nybrua regnet som Vaterland.

Bebyggelse langs Akerselva kom før Christiania ble anlagt etter bybrannen i 1624. Hoved-innfartsveien fra øst til den nye byen gikk over Vaterlands bru fra

1654. Den gamle bebyggelsen var blitt svidd av på

Kartskisse som viser den gamle bebyggelsen i Vaterland sammenholdt med gatenettet i 2010. Kart Ove Olsen, Bokproduksjon SA/Oslo Byleksikon.

stattholder Niels Trolles befaling 1658. Men det tok ikke lang tid før husene ble erstattet av nye - bondehandelsgårder, småbedrifter, bordeller og annet. I utkanten av strøket kom det mer velstelt bebyggelse av hovedsakelig håndverkere og høkere.

Gang på gang ble det gjort forsøk på å slette byens skamplatt – Vaterland. Bydelen forble en torn i øyet på det «moderne» Christiania som var i ferd med å reise seg. Kongen nedla forbud mot å bebygge Vaterland, men det eneste han oppnådde var å få et byggefritt område mellom Vaterland og byen, og selv dette kom til å gro igjen. I 1635 fikk beboerne ordre om å flytte innen et år, ellers ville husene bli revet. Så sagt, men ikke utført.

På et tidspunkt ble det registrert 168 hus, mens det var 330 inne i byen, det sier litt om Vaterlands stør-

relse. Og det tok ikke mange årene før folketallet i Vaterland ble større enn byens.

Etter hvert oppsto Saugbanken syd for Vaterland som et stort område for bordtomter forlagring og eksport av trelast. Bordtomtbrannen i Christiania 4. mai 1819 medførte at noen hus på Vaterland brant opp. Mangfoldige mennesker av alle klasser og stender viste et heltemot under brannen. Resten av byen sto i fare for å gå med i brannen. Ingen ble drept i brannen, men noen av landets rikeste ble ruinert. Det ble rettet mistanke mot en Ole Olsen Østbye –

Rødfyllgata, fra hjørnet av Vognmannsgata. Foro: Fritz Holland 1936. Oslo Museum.

også kalt Niefling (ni fingre), men han ble etter lang tid frifunnet. Ryktet til bydelen har variert over årene. I perioder har det vært en oppfatning om at det er farlig å ferdes i området. Vaterland ble innlemmet i byen 1839. I løpet av 1800-tallet fikk «det bedre» Vaterland preg av forfall. Hagene forsvant og flere av småhusene fikk nødtørftige påbygg, mot slutten av århundret ble det også reist en del trangbodde leiegårder og dystre bygg til industriformål. Som sentrum for bondehandelen ble Vaterland også et sted for skjenkesteder, bordeller og bondefangeri. I populærlitteraturen var Vaterland åsted for organisert kriminalitet til langt inn på 1900-tallet. Abelone-saken i 1893 førte til omfattende aksjoner mot virksomheten. Abelone Constance Kristensen ble kalt «Vaterlands dronning» og «den skjønne Abelone». I den tidligere Carl den XIIIs gate 27 (ved nåværende Lilleorget) drev hun restaurant og vertshus med tilhørende bordellvirksomhet. En hendelse med drap i 1893 førte til stor oppmerksomhet rundt Abelone. Nåværende Queens pub ligger muligens i husetsom

engang ble kalt Abelones hus.

Vaterland skole åpnet 1873. Her virket Tilla Valstad som lærer 1898–1920, og i sin bok «Et år i Vaterland» (1925) gav hun livfulle miljøskildringer av den ennå pittoreske bydelen med krokete gater og «ganger» og innbyggernes lokale særpreg.

Byens første jernbanestasjon (Østbanestasjonen) ble anlagt på Vaterland i 1850-årene. Byens første småkirke ble åpnet i Vaterland 1899. Den ble revet 1959 da saneringen av strøket begynte, en sanering som i løpet av vel et tiår utslettet omtrent all bebyggelse. Akerselva ble lukket og en trafikkmaskin anlagt.

Blant gatene i det gamle Vaterland er det bare Nygata, Stenersgata og Lybekkergata som er bevart. Blant de nedlagte og forsvunne gatene er Jernbanegata, Tomtegata, Karl XIIIs gate, Tomtestredet, Sukkerhusgata og Rødfyllgata. Av de opprinnelige gateløpene er det hovedsakelig bare de omkransende gatene som fortsatt eksisterer. I tillegg er Lybekkergata og Biskop Gunnerus' gate videreført og forlenget inn i det nye byområdet fra nord og vest, og Schweigaards gate inn fra øst, slik at disse idag møtes i en rundkjøring ved den nye Sonja Henies plass, midt i den tidligere Vognmannsgata.

Hele den gamle forstaden består nå av et fåtall bygninger: Postgirobygget (1975), Oslo Sentralstasjon (første byggetrinn 1980), varehuset Oslo City (1988), Galleri Oslo (1989), Oslo Spektrum (1990) og Radis-

Vaterlands skole. Nasjonalbibliotekets bildesamling.

son Blu Plaza Hotel (1990). Byporten senter åpnet 1999. Vaterlandsparken ble anlagt 1993–94. Av det

Akerselva ved Vaterland i dag. Foto: Mahlum

gamle Vaterland eksisterer nå bare spredte rester langs Brugata (bl.a. deler av bondehandelsgård i bakgården til serveringsstedet Teddy's).

14.-30.april 1969 gikk ungdomsarrangementet "Et sted å være" av stabelen på Vaterland skole i Oslo. I protest mot den kommersielle salgsmessen Teenage Fair gikk ulike ungdomsgrupperinger sammen om å starte en pro-messe, som kunne gi unge sunne impulser og engasjere dem i samfunnsdebatten. De fikk raskt mange på sin side, også Oslo Bystyre, som bevilget 20 000 kroner til arbeidet og lot de unge få låne Vaterland skole, som likevel sto tom i påvente av rivning.

"Et sted å være" vokste seg imidlertid større og større, og flere hundre unge var aktive i den tiden arrangementet varte, i tillegg til de svært mange besøkende som var innom og så utstillingene og deltok i debatter og workshops. Blant emnene som ble belyst var militærnekting, miljøvern, fri abort, åpenhet om seksuelle spørsmål, byplanlegging, kunst, samtidsmusikk, eldre og handicappedes kår og ikke minst Oslos mange hjemløse og deres håpløse situasjon. "Et sted å være" var den første, store ungdomsaksjonen i Norge, og var forløperen til det moderne ungdomsopprøret her hjemme.

Her følger en tekst som tilsynelatende aldri har vært offentligjort. Låta er brukt i NRK-programmet «Ta pulsen på by'n: Elvelangs» i 1981. (<https://tv.nrk.no/serie/ta-pulsen-paa-by-n/1981/FUHA02000881/avspiller>)

Visa om Vaterland.

Musikk «Penny Lane» av Beatles.
Arr.: Frode Thingnæs, tekst Lillebjørn Nilsen. Orkester: Kampen Janitsjarorkester.

St. Hallvard medaljen tildelt Lillebjørn Nilsen i 2017

(Foto: Oslo Kommune/Sturlason)

*I de åra var det ikke greit å være by
Når huset stadig skulle finnes opp på ny
De reiste først opp og spurte etterpå
Hva skal vi gjøra nå?*

*I niogseksti okkuperte vi en skole her
«Et sted å være» kalte vi prosjektet vårt
Men historien den ble nokså kort
Den sto på reise ned – stoppe-sted*

*Gamle Vaterland hva har dem gjort med deg?
Har vi mista deg og fått en vei – for alle bilene
«Et sted å være» skulle - bli et sted for alle oss
Som fikk vi testa når alt bare ble betong
Han har fått bygget sin fasong
Folk som deg og meg – den gang ei*

*Gamle Vaterland hva har dem gjort med deg?
Har vi mista deg og fått en vei – for alle bilene
Men stadig ligger store tomta brakk på Vaterland
De store planene de rant visst ut i sand
Og jeg foreslår simpelt hen – bygg den opp igjen
Går du fra Østbanen og ser deg om på Vaterland
Så er det mye her som ikke er som før
Det er historien om en by som blør
Men som ikke dør – om du spør*

*Gamle Vaterland hva har dem gjort med deg?
Har vi mista deg og fått en vei – for alle bilene*

Kilder: Wikipedia, lokalhistoriewiki, Nils Petter Thuesen: «Da Oslo holdt pusten», Oslo Byleksikon, Vaterland – før Postgirohuset av Helge Müller, Masteroppgave i kulturhistorie Tove Solbakken .

Trelasthandelen i Schweigaards gate - og annen næringsvirksomhet

Av: Tor Kubberud

Byens gamle Trelastlager lå i Schweigaards gate 28 på Grønland, oppført for Norsk Trelastindustri A/S.. Lageret hadde nær 400 års historie bak seg da det brant ned i 2003. Det gamle kulturminnet ble fullstendig ødelagt. En gjenreisning av kulturmonumentet har nå funnet sted, med gjenkjennelig fasadeutforming, dvs. en kopi av den gamle fasaden (se bildet). Sammen med to nye boligblokker på hver sin side kalles nå kvartalet Trelastgårdene.

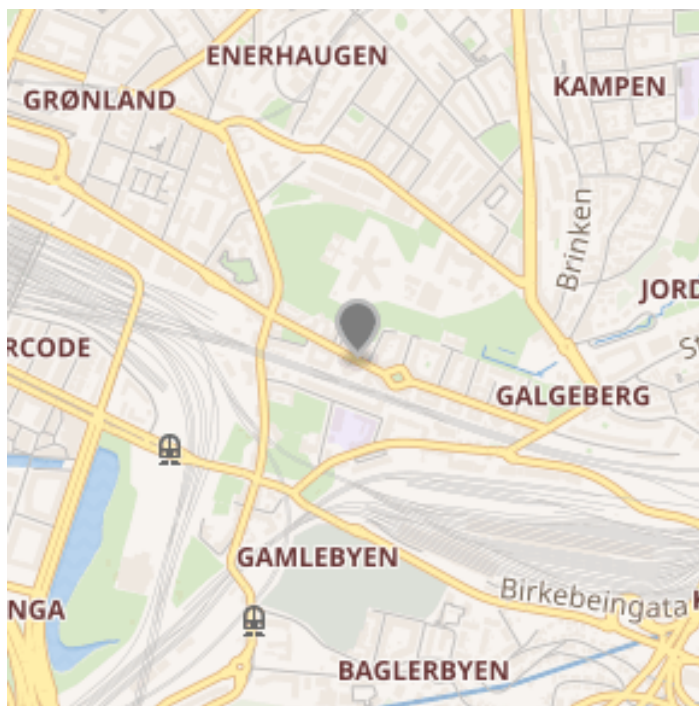
Trelastlageret og bygningen var fredet på grunn av den karakteristiske form på fasaden og den historiske betydningen den hadde for trevare drift i Oslo og langs Akerselva fra 1500-tallet og framover. Den bygningen som brant ned ble reist 1912. Den var fredet fordi den ble ansett som en nasjonal verdi og særdeles viktig for Oslo da den formidlet byens trelasthistorie.

Høvlerigangen på Grønland, en gangvei som går fra Mandalls gate til Platous gate, har fått sitt navn etter det gamle Trelastlageret.

Schweigaards gate sett vestover fra Harald Hårdrådes plass. Wikimedia Commons.

Schweigaards gate er oppkalt i 1879 etter Anton Marin Schweigaard som var professor i lovanvendelse, statistikk og statsøkonomi. Han var også en ledende politiker på midten av 1800-tallet. Gaten går nå fra Biskop Gunnerus' gate til en snuplass øst for St. Halvards gate midt i den tidligere Vognmannsgata. Deler

Området ved Schweigaards gate. Wikipedia.

av gaten het tidligere Mogangen, Klostergaten, Munkegaten og Repslagergangen. I den øverste delen av gaten gikk Etterstadtrikken til ca 1968 og i den nederste delen Gamlebytrikken fra 1957. Ekebergbanen fikk også en trasé her inntil 2020 da linjen ble flyttet til Dronning Eufemias gate.

Gaten har i det hele tatt vært preget av mye trafikk, med trikkelinjer i mange år og var i tillegg også en innkjørselsgate for biltrafikk fra Strømsveien ned til sentrum. Med de store tunnelutbyggingene i området fra 1990-årene og åpningen av deler av gaten som miljøgate, har dette igjen blitt et attraktivt boligområde.

Schweigaards gate 50 er kjent som Gamlebylottet. Bygningen fra 1887 regnes som et av de fremste eksempler på Berlinvarianten av nyrenessansestil slik den framsto i Berlin. Bygningen står på hjørnet av Schweigaards gate og Grønlandsleiret. Utvinninger i området har vist at bygningen står over Nonneseter kloster, muligens over klosterkirken. Det er satt opp en blå plakett på veggen.

Gaten er kjent fra Lillebjørn Nilsens sang Tanta til

Beate, utgitt i 1982, da det fortsatt var mye trafikk i gata:

Tanta til Beate, hun bor i ei gate i Gamleby'n. Og med hatt og fjær er hun et vakkert syn!

På vei ned Schweigaards gate for å gå å mate duene, mellom røyk og gass på Harald Hårdrådes plass.

Grappa de Lillos nevner også Schweigaards gate i sin sang *Rendes-Vous* fra 1989:

Og når jeg husker henne især, så er det fordi vi møttes jo her.

Fra omkring rundt gamle Schweigaards gate, nederst der ved Parkvesenets trær,

Noen eiendommer og næringsvirksomhet i Schweigaards gate østover fra Vaterland og nåværende Oslo City:

- Tidligere Oslo Slaktehus med Kjøttballen mot Grønlands torg (nr 2).
- Galleri Oslo med Oslo bussterminal (tidligere Gjønnæs skole lå her) .
- Jernbanetollstasjonen (nå Toll og avgiftsdirektoratet).
- Utdanningsdirektoratet og Politiets Utlendingsenhet.
- Bensinstasjon og verksted.
- Skattekvartalet (Skatt Øst).
- Hovedkontorer for Vy og Gjensidige forsikring.
- Produksjonslokaler og Landbrukets Hus (Del av Meierikvartalet).
- Platebutikken Helvete og senere platebutikken Neseblod (nr. 56).
- Oslo Samvirkeag åpnet butikk her i i 1928 (nå leiegård) (nr 58).

En nylig anlagt plass på Grønland er Annette Thommesens plass med adresse Schweigaards gate 15. Plassen er stor og har blitt et attraktivt møtested. Fra plassen starter også gangbroen «Akrobaten» som går over sporene på Oslo S til Dronning Eufemias gate og

Annette Thommessens plass sett fra syd. Wikimedia Commons. Foto: Helge Høifødt.

binder derved sammen Grønland og Bjørvika. Plassen er oppkalt etter Anette Thommesen som startet og drev Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS). Et nytt kapittel er i ferd med å skrives for Schweigaardsgate 28. Riksantikvaren planlegger å flytte til trelastlageret på Grønland.

Fra 1. januar 2025 er Riksantikvaren på plass i nye kontorlokaler. Ringen er på sett å vis sluttet for Grønlandsområdet.

Trelastlageret med kontorbygning i Schweigaards gate 28. Oppført i 1912. Tegnet av arkitekt Harald Kaas. Wikimedia Commons

Kilder: Oslo Byleksikon, Wikipedia.

Tegnet og fortalt av Alf Næsheim

Tripp, trapp, tresko på Grønland

Alf Næsheim tegnet og fortalte i alt 9 bøker utgitt på sent 1980-tall. Bøkene fortjener å komme fram i lyset nå 30-40 år senere.

Like ved Grønland kirke finner man en gruppe hus som danner en pussig trappe form opp mot det ru-

kring 1865 finner man Larsens enke Anne Marie her sammen med sin ugifte datter jomfru Caroline Larsen. Urmakersvenn Adolph Engebretsen og vokter ved Botsfengslet Petter Hansen med familier var enkefruens losjerende. Til sammen bodde 11 personer i

huset. I 1897 solgte jomfru Caroline til meierieier Helmer Huseby. Ved århundreskiftet var det en avholdskafé i første etasje, siden overtok en skotøybutikk disse lokalene. Fra 1945 til 1947 drev de kjente skiløperen Willy Lorenzen skoforretningen samt et verksted for produksjon av skistøvler. I 1950-årene ble huset kjøpt av firmaet J. W. Cappelen: som restaurerte bygningen ved arkitekt Bernt Heiberg. Cappelen hadde en filial av sin pianoavdeling der i gården. Ca. 1960 overtok Oslo kommune eiendommen.

I dag (1980-tallet) holder en møbelforretning til i den tradisjonsrike, gamle bygningen. En titt

vende kirketårnet. Det er fra venstre nr. 28, så følger nr. 30, og til slutt nr. 32. Den sistnevnte bygning, som ble oppført i midten av 1860-årene, tjente opprinnelig både som politi- og brannstasjon, senere bare som brannstasjon. Et fotografi fra begynnelsen av 1870-tallet viser at nr. 30 på den tiden var i én etasje, og nr. 32 hadde ennå bare to etasjer.

Den vesle forstadsgården i panelt tømmer, med adresse nr. 28, er det eldste og mest interessante av husene. Det ble bygget ca. 1812. Eier var snekker Erich Larsen Enger. Den første tiden hadde huset taksten mot gaten, men til gårdsplassen var det bordtak. I bakgården lå to uthus og en liten have Om-

innom viser at mye av det opprinnelige er bevart. Særlig forteller de lave dørene noe om husets alder. Nabogården i mur, nr. 30, med de elegante rundbuede vinduene og inngangene i første etasje, ble trolig oppført omkring 1870. Byggherre var høker O. Ottesen, som i mange år drev sin Colonialvare & Brændevinshandel her. Ellers vil nok mange huske at Chr. Grandes møbelforretning hadde sine lokaler i nr. 30. Kommunen eier idag også denne bygården.

Alf Næsheim 1990. (Alf Næsheim: Kristiania i Oslo. Hovedstads-
vandring med skissebok. Bok 5. (Schibsted Forlag).

Gamle gatenavn i Oslo som fortsatt er i bruk.

Av: Terje Knudsen

Det som er helt sikkert, er at Kongens gate eksisterte som navn i 1629, på samme gateløp som i dag, et noe kortere gateløp riktignok, men det er det eldste skriftlig dokumenterte navnet som fortsatt er i bruk i Oslo. Om det finnes eldre navn enn det som fortsatt er i bruk, blir spekulasjoner, men det finnes likevel noen kandidater som er godt egnet for nettopp det. Det kan selvsagt finnes navn som er fra før byen ble flyttet i 1624. Det var aktivitet på Akershus allerede på 1300-tallet, og noen ferdselsårer må de ha hatt mellom borgen og byen på andre siden av Bjørvika, selv om det meste av ferdsel trolig foregikk på båt over bukta.

En av kandidatene er Leret på Grønland, altså Grønlandsleiret i dag. I middelalderen gikk sjøen helt opp

Motiv fra Grønlandsleiret. Wikimedia Commons.

til området der Grønland kirke ligger nå. I Sverres saga blir det nevnt at Sverre seiler skipene sine opp i Leret og legger til der. Det er høyst usikkert, og egentlig usannsynlig at det er snakk om noen gate, men det er vel mer snakk om en gjørmete bukt der båtene legger seg, men det er det samme navn som er brukt på samme sted som dagens Grønlandsleiret.

I 1654 ble gamle Vaterlands bro oppført og innfartsåren til Christiania fra øst ble flyttet til det som i dag er gatene Grønland og Grønlandsleiret. På denne tiden var Grønlandsleiret kun en enkel sumpvei som fulgte omtrent samme løp som i dag. Store deler av Grønland var fortsatt på denne tiden dekket av sjø ved høyvann, men etter år 1700 begynte noe trehusbebyggelse å dukke opp i området. Rundt år 1800 ble veien steinsatt med steinrester fra Sankt Hallvardskatedalen som stod i Gamlebyen før bybrannen i 1624. Den startet på 1800-tallet ved bekken som het Tøyenbekken, som dagens gate har navn etter. I 1807 ble Lillebroen anlagt der, og markerte overgangen mellom Grønland og Grønlandsleiret. Brua ble revet i 1862 da denne delen av Tøyenbekken ble lagt i rør. Den vestre delen ble kalt Gammel-leret, den østre Ny-leret. Grønlandsleiret stammer fra før byutvidelsen 1857.

Brinken er også et alternativ. Vi vet at veien fra middelalderbyen Oslo både nordover og vestover gikk opp via Galgeberg. Der var det et veikryss hvor det gikk en vei nordover, og en vei mot vest til den eneste broa over Akerselva, som omtrent der Grünerbrua ligger i dag. Veifaret fra Galgeberg til Kongens mølle ved Grünerbrua kan godt ha fulgt det løpet som i dag er Brinken. Vi vet at -brink var et vanlig etterledd i svenske middelaldernavn, og kommer fra mellomnordtysk for bakke (brinck). Det er slett ikke usannsynlig at dette ble brukt også i Oslo. Men det finnes ingen kilder som kan bekrefte dette.

Kilder: Erlend Tidemann: «Historien bak Oslo Gatenavn», Oslo-geek – Oslo før og nå, Wikipedia, Lokalhistoriewiki, Oslo Byleksikon.

Terjes tips: Nils Petter Thuesen «Da Oslo holdt pusten».

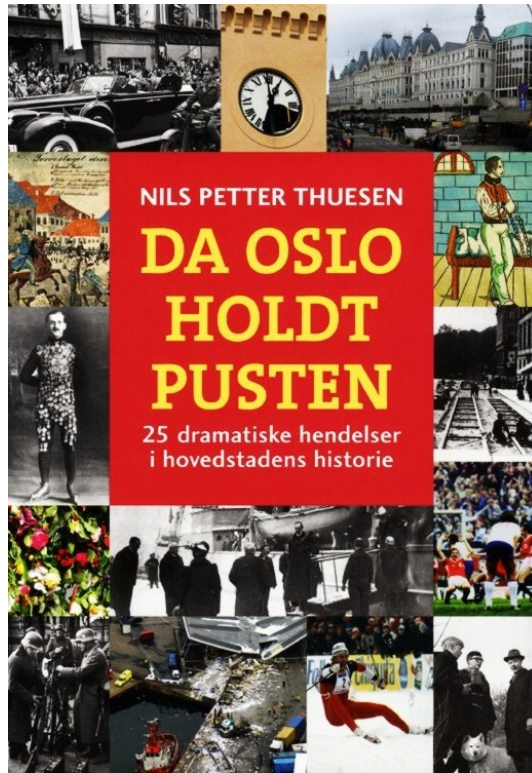
25 dramatiske hendelser i hovedstadens historie.

HISTORIE & KULTUR 2012

Av: Terje Knudsen

Først av alt må jeg melde om en gledelig nyhet for meg. På Facebook meldte en bekjent at han skulle kvitte seg med 91 Oslo-bøker fordi han skulle flytte i mindre leilighet. Han ba om kr. 10,- pr bok. Jeg tenkte meg om et par dager – ikke på grunn av prisen, men om jeg hadde plass. Til slutt tok jeg kontakt – og ja! – bøkene var mine. Ikke alle de 91 bøkene var nye for meg. Om-trentlig 30 bøker hadde jeg fra før, og de kan jo komme historielaget til gode på en eller annen måte.

Det var mange interessante bøker å bla i denne jula. En jeg raskt la merke til var denne boka. En litt annerledes Oslo-bok som forteller om hendelser i byens historie fra 1819 til 2011. Få av historiene ligger innenfor vårt EGT-område, men noen er nær og hele

Oslo by er omfattet av disse dramatiske hendelsene. Den første historien i boka handler om brannen i Bjørvika 4.mai 1819 og som skapte en rekke konkurser i Christiania.

Andre temaer som er omhandlet:

Slaget på Stortorvet 17.mai 1829, Rånet av Norges Bank 1.januar 1835; Hæretrettelse på Etterstad 19. april 1864; Et løsmunnet bankbud skapte bank-krakk i Kristiania 10.juni 1899; 6.november 1938 – jubileumsfesten som ble brannkatastrofe i Hegdehaugsveien; Grusom hevnaksjon etter mordet på politisjef Marthinsen 8.februar 1945; Først terror, men så samlet rosene Oslo 22.juli 2011, – og mye mer. Boka er oversiktlig

og med et spennende innhold.

Som forfatteren sier så vil nok noen savne visse dramatiske hendelser i byen vår, men det er ikke plass til alt selvsagt.

Nyttige informasjonskanaler for Oslos historie

Vi som søker nyttige informasjon og artikler om Oslo og også EGT-området har noen favoritter som også våre lesere kan ha nytte av.

Oslo kommunes «Oslo før og nå» har nyttige bilder som viser steder og bygninger i Oslo som kombinerer gamle og nye bilder til ett bilde/foto laget av Morten M. Larød.

Oslohistorie.no som skrives av Gunnar Bolstad har artikler som «Blant folk og røvere på Grønland», «Den snedige kjøpmann Wilse» og «Hvor skulle Martin Pedersen miste hodet?».

Det siste tipset er kanskje det viktigste; *Nasjonalbibliotekets digitale samling* (www.nb.no). Her er det tilgjengelig 530 000 bøker på nett i tillegg til tidsskrifter, aviser, bilder, kart, brev og manuskripter osv.

Kort referat fra medlemsmøte 12. desember 2023

Referat av: Karin Arnesen

Tema var JULETRADISJONER og kveldens foredragsholder var Geir Thomas Risåsen som er kunsthistoriker, sakprosaforfatter og konservator ved Norsk Folkemuseum. Julen er den eldste og mest tradisjonsrike høytiden vi har. Han brukte primstaven og gikk gjennom høytidsdag etter høytidsdag. Først adventstiden, julehøytiden, romjulen og så den avslappende tiden frem til 13. og 20. dag. Den eldste tradisjonen i julen er ølbryggingen, men også mat og baking var viktig med alle sine lokale varianter. Julenek og juletre skal på plass og julekort sendes i øst og vest.

Du kan lese et lengre referat på historielagets hjemmeside.

Foredragsholder Geir. T. Risåsen

Kort referat fra medlemsmøte 23. januar Frelsesarmeen

Vi var 45 deltakere på kveldens møte i politiets gamle gymsal i Interkulturelt museum/Oslo Museum på Grønland. Det ble servert kaffe/te og kaker. I tillegg hadde historielagets sekretær Marte laget suppe, slik Frelsesarmeen er kjent for, og alle fikk smake.

Det ble vist en dokumentarfilm om Grønland, et elevarbeide som er laget av 3 elever ved Høyskolen i Kristiania. 2 av våre medlemmer var blitt intervjuet. Filmen fikk stor applaus. Og helt til slutt ble det en liten utlodning siden alle hadde fått utdelt et lodd. Gevinstene var div såpe, godlukt og bøker om Oslo

som Terje Knudsen, redaktør av Historiebrev, har gitt til historielaget. Kveldens foredragsholder, Tor Gervin, har bakgrunn som journalist og har vært leder for informasjon og samfunnskontakt i industri og offentlig virksomhet. Han holdt et svært interessant og engasjerende foredrag som han kalte «**Frelseshærens angrep på Norge. Jeanna Corneliusen sto i front og ble skadet for livet**».

Du kan lese et lengre referat på historielagets hjemmeside.

Referat: Karin Arnesen. Foto:

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG

Postadresse: Grønland 28, 0188 Oslo

E-post: egt.historielag@gmail.com

Org.nr.: 924 634 766

